

Kahtlaselt mõjus Kris Lemsalu

Kris Lemsalu skulpturaalse moekunsti lembust saab tõlgendada üleskutsena tutvuda inimese esitava loomusega ja seeläbi teadvustada esitamistegevuse moonutavat, mutileerivat mõju isiksusele.

Vaatamisi: 25

MEELIS OIDSALU

02.11.2018

Kris Lemsalu teoseid esmakordselt näitusesaalis kohates tekkis kahtlus, et olen kunstinäituse asemel sattunud psühheedelilisse spaasse, kus tajunihete ja -ootustega mängimine toimub mängu, ulakuse enese pärast, kus teosel ei ole esituslikku, kommunikatiivset tarvet. Kahtlust äratavad ka tööde lohisevad, pretensioonikad pealkirjad, kontrastiks autori poetikavõttestiku ilmsusele. Kris Lemsalu teosed tekitavad tunde, et kunstnik on just sündmuspaigalt põgenenud, et mitte vaatajale järjekordse huligaansusega vahele jääda. Ehe tõend Lemsalu huligaanlikkusest esitati äsja lõppenud Artishoki biennaalil, mis seekord lahkas moekunsti ja kunsti kokkupuutepunkte ja kuhu Lemsalu oli välja pannud Prisma peremarketist varastatud (kahtlane, äärmiselt kahtlane!) ostukärudest disainitud rõivad või õigemini – käru oli säilitanud oma algse funktsionaalsuse, aga inimkujulisena. Käruaga liikumiseks tuli sinna siseneda ja siis jalaga hoogu andes sõna otseses mõttes kärutada. Kirjeldatud kahtlustest hoolimata – ja selleks, et kedagi mõista, tuleb julgeda temas kahelda – Lemsalu kunst mõjub, toimib kõrgkunstina, mitte kitsi või aguliesoteerikana, millega ta assamblaazid pätilikult flirdivad.

Kehvad liiklusolud. Üks võte, mis Lemsalu töid väärstab, ongi liikumise problematiseerimine ja tekitatud probleemi *zen*ilik eiramine tema teoste tegelaste poolt. Neist värvikatest tegelastest õhkub segamatut suunataju. See väljendub muuhulgas paanika puudumises, kui kavatsetud

liikumine peaks osutama keeruliseks või võimatuks. Kummipaadis istuvad kummastavad *zen*-kanad. Organiseeritud, rühmana liikumine käib kanale üle mõistuse, aga mis siis („Wisdom and Eggs“ ehk „Tarkus ja muna“, 2011). Karavaniloom kaamelile on kunstnik andnud ... lauajalad („When the big trees were kings“ ehk „Kui suured puud olid kuningad“, 2011). Hiiglaslik inimkilpkonn puhkab vesivoodil vaevalisest munemistööst. Vesivoodi kõrvale virnastatud munarestid ootavad ära (müüki?) viimist. Pildilt on puudu keegi, kes munad transpordiks. Ilukilbi all lesisklev kiiskavpunaste küüntega naine ei näi selle üle vähimatki muret tundvat („Whole Alone 2“ ehk „Üleni üksi 2“, 2015). Kätetu rulatüdruk astus rula katki, aga nii ongi *rebel*. Tema sõbrants käis ka rulapargis ninali, lõbus („Cool Girls Without Hands“ ehk „Käteta kihvtid tüdrukud“, 2015)! Näitusesaali laekonstruksiooni takerdunud langevarjulend pole hädamaandumine, vaid väärikas *entrance* („Star“ ehk „Täht“, 2016), nii nagu ka alternatiivmuusiku istumise all püstiasendisse tõusnud pooleldi pinnal paat („So Let Us Melt And Make No Noise“ ehk „Las me sulame ja ärge lärmake“, 2017) pole midagi ohtlikku, vaid arhetüüpne, lahe eneseteostusolukord.

Muljutud sfäär. Kris Lemsalu assamblaažidele lisab kaalu keraamika, mille ümber ta oma assamblaažid on aretanud, brikolööri mängulust lisandub keraamiku pühendumusele. Kusjuures keraamikuna on tal mingi teema objektide õhulisusega. Äkki on seal isegi foobialaadset, kuidas muidu seletada magava muumiakõhna keraamilise lapse voodi kõrval seisvat täispuhutavat stephenkingiliku tapjaklouni („Old Friends“, 2017). Veider sõltuvussuhe on ka täispuhutud tugitooli ja selles istuva lamedaksvajunud kerega mehe vahel („Full time friend Erik“ ehk „Täie kohaga sõber Erik“, 2015). Keraamik Lemsalu peab meediumiomaseks kujutada väljakaevatud matust („Fine with Afterlife“ ehk „Suurepärase koos hauataguse eluga“, 2015), hüljatud kilpkonnakilpe ja juba mainitud mumifitseerunud last. Keraamikasarjaga „Immaterial Material Love“ („Immateriaalne materiaalne armastus“, 2008–2011) uuritakse elurikkuse võimalikkust lamedates, kausjateks objektideks muljutud sfäärides.

Skulpturaalne moekunst. Õõnsust-õhulisust on Lemsalu

Äsja lõppenud Artishoki biennaaliks oli Kris Lemsalu pannud välja Prisma peremarketist varastatud ostukärudest disainitud rõivad. Käru oli säilitanud oma algse funktsionaalsuse, aga inimkujulisena.

Dénes Farkas

aktsepteerinud poolkeraamilistes objektides, saviga immutatud kampsunites või dressipluusis või keraamilistes tossudes. Rõivad ja tekstiil on Lemsalule sild, millega ta on loonud katkematusetunde elu ja kunsti vahel. Saviga immutatud kampsunist on saanud torso, mille täidlane tühjus viitab pildilt puuduvale kunstnikule, kellega, nagu ta ise on ütelnud, „riided lihtsalt juhtuvad“. Moekunst ei jaluta Kris Lemsalu assamblaazidesse viite või külgneva tähendusväljana, moemaailm oma kaubastatuses on skulptuurides samaväärselt kohal kui keraamikukutsumus. Autouksi tiibadena lehvitav koerapaar ja neile järgnevad tellisetibid ei viibi paraadil, vaid teevad *catwalk*’i („Car 2 Go“ ehk „Auto 2, mine“, 2016). *Performance*’i ajaks heitis Lemsalu end selle rongkäigu ette anuvalt külili, justkui osatades oma loomenatuuri ahistavaid glamuurikammitsaid: kunstnik oli end riietanud nahavärvi kombinesooni, mille selga kaunistas ihuvärvi selgroo-tõmblukk. Mõnigi Lemsalu taies sobiks ilma ühegi muganduseta kaubamaja vitriinikunstiks. See ei tee Lemsalu kunsti kuidagi vähem kaalukaks, aga aitab seletada tema teoste mõningast ülelavastatust ja -valgustatust.

Moekunsti tarvis on Lemsalu natuurina sutsu liiga skulpturaalne; kostüümid, mida ta teinekord pidudel kannab, on ekstravagantse rõivastumise kontseptsioonist ikka väga kaugel.

Inimene on esitav olend. „Autodel ja jalgratastel on tagatuled, miks minul ei võiks olla?“ küsis paruness Elsa von Freytag-Loringhoven sajand

tagasi. Ajad on muutunud, Lemsalu pole ka *war bride*, androgüünne uus naine, tal pole identiteedipoliitilist kutsumust, tema adumuslikku eskapismi jutlustavas kunstis puudub võitluslikkus. Ka ei näe ma Lemsalu epateerivas käitumises populistlikku üleskutset keskpäratusele. Nagu üks kuulus filosoof on väitnud, on inimene esitav olend ja Kris Lemsalu skulpturaalse moekunsti lembust saab tõlgendada üleskutsena oma esitava loomusega – olgu koomiliste või hirmutav-tõsiste tagajärgedega – tuttavaks saada ja seeläbi teadvustada esitamistegevuse enda moonutavat, mutileerivat mõju isiksusele. Hirmutamiseni naljakat kostüümi kandev Kris Lemsalu sekkub kombulspolitseinikuna seltskondliku flirdi teki all toimuvasse samastumisorgiasse.

Samastumiskuriteod. See Kris Lemsalu, keda me *performance*'eid tegemas kohtame, tallub samal samastumistšakral, aga kipub vahelduseks nautima kurjategija rolli. David Lynchi lugu „Taevas on kõik suurepärane“ („In Heaven Everything is Fine“, 2017) esitava Lemsalu kõrvale suure kontserdisaali rõdul ilmuvad Prince'i, Leonhard Coheni, David Bowie ja George Michaeli teisikud, kes Lemsalu koolitüdrukulikke artisti-mina peainglitenä ümbritsevad. Ameerika muusiku Kyp Malone'iga kahasse tehtud *performance*'is „Going Going“ („Minnes, minnes“, 2017) näeme Lemsalu eriliselt helge, ülekeskendunud näoga ringi ajamas suure raudvoodi peatsisse installeeritud käte-lehvikut. Neis aktides on Lemsalu igasuguse mängulise distantseerimisvõimaluseta sees, nende rollide juurde ei kuulu teadlikkus enese esitavast loomusest. Märksa varasem, „The Birth of Venus“ ehk „Veenuse sünd“ (2010) kujutab õuduseni üleseksualiseeritud, mutileeritud naiselaadset inimskulptuuri, kelle sünnitusprotseduur lõpeb õhupalli lõhkemisega ja nurisünnitanu põgeneb sünnituspaigast justnagu ebaseadusliku abordi korda saatnu, kurjategija. Kris Lemsalu teosed meenutavad mahajäetud kuriteopaika, ainult et teo kordasaatja tuvastamiseks pole sõrmejälgi uurida tarvis.